

Det er ikke i strid med biologien at sige "hen"

Christian L. Ebbesen, PhD

Postdoc, Neuroscience Institute, New York University, 10016 NY, NY

Berlingskes chefredaktør Mette Østergaard udtalte for nylig (8. oktober på Radio24syv), at avisen ikke vil skrive "hen", men kun "han" og "hun". Begrundelsen var, blandt andet, at sproget skal passe til "*de to køn, som biologisk set findes*". Men det er faktisk noget vrøvl, at der kun findes to biologiske køn. I biologien ser vi, at der er så stor variation i menneskers biologiske kønssammensætning, – i alt fra gener og kromosomer til kønsdele, krop og hjerne – at det sådan set stemmer bedre overens med den biologiske videnskab at have mere end bare to begreber for køn. Når det er sagt, så synes jeg faktisk ikke, det giver mening at basere vores omtale og tiltale af hinanden på biologi. Vores sprogbrug har almindeligvis intet med biologi at gøre. Det ville nemlig være enormt upraktisk.

Variationer i biologisk køn kan opstå på alle stadier af den menneskelige udvikling og på flere måder, end de fleste måske er klar over. Mens de fleste fødes med enten XX-kromosomer ('hun') eller XY-kromosomer ('han'), så fødes der også børn med andre sammensætninger, såsom XXY, XXXY eller bare X. Det er også muligt at blive født med en blanding, hvor nogle af kroppens celler er XX og nogle er XY. Disse variationer påvirker barnets biologiske kønsfremtoning. Hvis et barn fødes med XXY-kromosomer, for eksempel, så udvikler barnet mandlige kønsdele ved fødslen, men har små testikler, lavt testosteronniveau og kan udvikle feminin fedtfordeling og bryster i puberteten.

Selv hvis et barn fødes med enten XX- eller XY-kromosomer, kan der være andre genetiske variationer, som påvirker udviklingen af kønsdele og sekundære køns karakteristika (bryster, skæg, osv.). Hvis der er variationer, f.eks. i generne *SRY*, *WNT4*, *RSPO1*, *AMH/AMHR2*, *CYP21A2*, eller *SRD5A2*, kan nærmest alle tænkelige kombinationer opstå: XX-personer med klassisk maskuline kønsdele; XY-personer med maskuline ydre kønsdele og samtidig en livmoder; personer med ovotestis, en blanding af æggestokke-celler og testikel-celler; og personer med blandede ydre kønsdele, såsom en meget forstørret klitoris og sammenvoksede kønslæber, som nærmere ligner en testikelpung. For et par år siden udgav Scientific American en [fremragende grafik om netop dette](#)¹.

Nogle variationer i biologisk kønsfremtoning skyldes påvirkning fra hormoner, som østrogen, progesteron, prolaktin, testosteron, og så videre. Her kan der være store variationer, både i mængden af hormoner som barnet udsættes for i livmoderen inden fødsel, i mængden af hormoner barnet selv producerer og nedbryder, særligt i puberteten, og i cellernes evne til at modtage hormonsignaler. Udover at påvirke kroppens udvikling, så påvirker disse hormoner også både hjernens udvikling og hjernens aktivitet. Det er altså ganske forventeligt, at der – ligesom hvad angår resten af kroppen – findes personer med hjerner, som ikke lader sig indordne som 'biologisk han' eller 'biologisk hun'. Selvom der er stor lighed mellem cis-kønnede mænd og kvinders hjerner², så er der visse forskelle, både hvad angår struktur og aktivitetsmønstre³. Hvis man undersøger ikke-binære og trans-personer,

¹ Montañez, A (2017) Beyond XX and XY. *Scientific American* 317, 3, 50-51

<https://www.scientificamerican.com/article/beyond-xx-and-xy-the-extraordinary-complexity-of-sex-determination/>

² Jäncke, L (2018) Sex/gender differences in cognition, neurophysiology, and neuroanatomy. *F1000Research*, 7:805

<https://doi.org/10.12688/f1000research.13917.1>

³ F.eks. Ingallhalikar, M, et al.(2014). Sex differences in the structural connectome of the human brain. *PNAS*, 111(2), 823–828.

<https://doi.org/10.1073/pnas.1316909110>; Ritchie, SJ, et al. (2018). Sex differences in the adult human brain: Evidence from 5216 UK biobank participants. *Cerebral Cortex*, 28(8), 2959–2975. <https://doi.org/10.1093/cercor/bhy109>; Rodriguez, JR, & Defelipe, J (2008). Gender differences in human cortical synaptic density, *PNAS* 105(38), 14615–14619.

<https://doi.org/10.1073/pnas.0803652105>; Pakkenberg, B., & Gundersen, H. J. G. (1997). Neocortical Neuron Number in Humans: Effect of Sex and Age. *J. Comp. Neurol.*, 384, 312–320. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9215725>

så ligger deres hjerner ofte et sted midt imellem cis-kønnede mænd og kvinders, for trans-personers vedkommende generelt nærmere det køn, som de selv identificerer sig med⁴.

Der findes med andre ord personer med et biologisk køn, som ikke er klart 'biologisk han' eller 'biologisk hun', men bedst kan beskrives som 'biologisk ikke-binært'. Jeg synes, at det er meget oplagt at vores sprogbrug afspejler den store diversitet, som vi finder i biologien. Men jeg synes egentlig ikke, at vi som generelt princip skal basere vores sprogbrug eller sociale omgang med hinanden på den biologiske videnskab. Det er svært at forestille sig, hvordan det overhovedet skulle fungere i praksis. Bør man så kun kalde ikke-binære personer for *hen*, hvis de også rent biologisk set har et blandet køn? Hvem skal bestemme, hvor "den biologiske linje" mellem cis-kønnet og ikke-binær skal trækkes i junglen af gener, hormoner, anatomi og hjerne?

Når vi diskuterer, om vi skal omtale hinanden som han, hun eller hen, så er det en diskussion om vores "sociale køn". Vores sociale køn ('gender' på engelsk) henviser til hvordan vi behandler og opfatter hinanden, dvs. hvordan vi klæder os, opfører os, opfatter os selv, hvordan vi skriver om hinanden i aviser, og så videre. Vores biologiske kønssammensætning ('sex' på engelsk) er naturligvis vigtig i forbindelse med lægebesøg, hvor optag af medicin f.eks. kan afhænge af hormon-niveauer, men har ellers – i princippet – intet med vores sociale køn at gøre.

Hvis det virker overraskende, at biologisk køn og socialt køn ikke er det samme, så tænk på vores totale sproglige afkobling mellem "biologiske forældre" og "sociale forældre". Sociale forældre, eller – som vi plejer at kalde dem – "adoptivforældre" er i alle sociale og sproglige betydninger rigtige forældre. Deres børn kalder dem 'mor' og 'far', de går til deres børns forældresamtaler i skolen, de fører deres børn op ad kirkegulvet til bryllupper, og så videre. At de ikke er biologiske forældre, er selvfølgelig vigtigt i forbindelse med lægebesøg, hvis børnene skal undersøges for arvelige sygdomme, men har ellers – i princippet – intet med deres sociale forældrerolle at gøre. Så vidt jeg ved, er der ingen aviser som har retningslinjer, der forbyder deres journalister at omtale adoptivforældre som 'forældre', for at avisens sprog skal stemme overens med biologien.

Berlingskes chefredaktør Mette Østergaard har udtalt: "*Jeg synes det er fuldstændig fair at diskutere, at nogle ikke føler sig hjemme i de biologiske køn, som de er født med. Men jeg synes også at vi må sige, at der er tale om et mindretal*". Vi ved meget lidt om hvor mange, der hverken ønsker at blive tiltalt "han" eller "hun", men Mette Østergaard har ret i, at der er tale om et mindretal. Hvad angår det biologiske køn, så er andelen af 'biologisk ikke-binære' nok et sted mellem 0.5% og 1.7%⁵. Det er lidt mindre, men ikke så meget mindre, end andelen af rødhårede på verdensplan (ca. 1–2%)⁶. Hvis Berlingskes principper om at basere sproget på biologien breder sig i mediebranchen, så kan vi sikkert se frem til flere interessante redaktionelle beslutninger. Måske kan vi snart læse denne nyhed?

Nyhed: Førende modemagasin vil ikke omtale "rødhårede" modeller.

Redaktør udtaler: "Det kan godt være at der – rent biologisk set – findes mere end bare sort, brunt og lyst hår. Men *langt de fleste* er enten sorthårede, mørkhårede eller blonde. Vi vil vi ikke bruge ordet *rødhåret* – vi synes det nedbryder sproget og vores fælles samtale om hårfarve."

---

⁴ Kreukels, BPC & Guillamon, A (2016). Neuroimaging studies in people with gender incongruence. *International Review of Psychiatry*, 28(1), 120–128. <https://doi.org/10.3109/09540261.2015.1113163>; Guillamon, A et al. (2016) A Review of the Status of Brain Structure Research in Transsexualism *Arch. Sex. Behav.* 45:1615–1648 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27255307>

⁵ Blackless, M et al. (2000). How Sexually Dimorphic Are We? *American Journal of Human Biology* 21:151–166.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11534012>

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Red_hair